

Ur *Den Kommunistiska Internationalen* N:o 6. (1921)

DE RÖDE FAGFORENINGERS INTERNATIONALE RAAD.

Alexander Lozovskij

Fackföreningarna under den proletära diktaturens epok.

Under hela sin mångåriga existens har fackföreningsrörelsen icke stått inför de uppgifter, inför vilka Rysslands fackföreningar nu står. Detta kommer sig därav, att fackföreningarna haft att göra med det kapitalistiska utsugningssystemet; och alla länders revolutionära fackföreningar har under den fortlöpande processen av sitt självförsvar måst inse nödvändigheten av att icke blott bekämpa de enskilda kapitalisterna utan det kapitalistiska systemet i sin helhet. Om man studerar arbetarförbundens hundraåriga kamphistoria, ser man de primitiva organisationerna för ömsesidig hjälp uppstå under loppet av 19. århundradet – skrå- och yrkesföreningar, som bildats såsom elementära former för sammanslutning, såsom primära organisationer för självförsvar och vilka så småningom under det koncentrerade kapitalets tryck förenat sig till större och mera omfattande organisationer och i en del länder skapat mäktiga produktionsförbund med hundratals, tusentals, ja miljoner arbetande medlemmar. Fackföreningsrörelsens historia är historien om organiserade arbetares förvandling till organiserade delar av en enda stor maskin, som förenat arbetare av olika fack till organisationer för ömsesidig hjälp på grundvalen av allmänna ekonomiska uppgifter, förenat dem till organ för direkt självförsvar.

Allt efter som fackföreningarnas kamp mot de enskilda kapitalisterna fortskred, råkade fackföreningarna i konflikt med hela det kapitalistiska systemet, med den kapitalistiska staten själv. De kollektivavtal, som i början av den fackliga rörelsens utveckling var fackföreningarnas ideal, blev snart föråldrade. Det visade sig, att användandet av kollektivavtal visserligen var ett framsteg men absolut icke förmådde lösa den kapitalistiska ordningens principiella motsättningar. Under del konsoliderade kapitalets tunga hammarslag blev fackföreningarna tvungna att omskapa sig till kamporganisationer mot kapitalet, till revolutionära organisationer, som tillsammans med de politiska partierna slutligen måste spränga det borgerliga samhället i luften.

Men till denna pinne på utvecklingens steg har icke fackföreningsrörelsen i sin helhet nått. Fackföreningarna i olika länder befinner sig ännu i dag på högst skiljda etapper av denna. historiens långa väg. Ännu alltjämt finnes det väldiga arbetarorganisationer, som står på den ståndpunkten, att fackföreningarnas uppgifter icke sträcker sig utom ramen för det kapitalistiska samhället, och att fackföreningarnas hela värksamhet måste vara anpassad för de kapitalistiska förhållandena, vilkas stabilitet för dem är höjd över varje tvivel. För flertalet av dessa fackföreningar hade den roll, de i framtiden måste spela, intet intresse, där de ej ställt sig själva inför frågorna om den sociala revolutionen och proletariatets diktatur. För fackföreningar av detta slag tedde sig framtiden såsom en de demokratiska massornas allmänna utveckling på grundval av arbetets och kapitalets likaberättigande och på grundvalen av en demokratiskt fortlöpande utveckling. Om de anglosaxiska ländernas fackföreningar över huvud taget icke alls befattat sig med en dylik fråga, så har däremot Tysklands socialdemokratiska fackföreningar i alla händelser sysslat med frågan om fackföreningarnas framtida roll; men emedan de varit genomträngda av reformismens och den gradvisa evolutionens anda, har de tagit itu med fackföreningarnas uppgifter på samma sätt som de tradeunionistiska organisationerna. Utöver idén om arbetets och kapitalets likaberättigande, utöver kollektivavtalen och utöver det så småningom försiggående inväxandet i det kapitalistiska samhället – utöver dessa reformistiska principer har ej håller de tyska fackföreningarna någonsin gått; och när kriget bröt ut, blev de tyska fackföreningarnas hela ideologi så lik ideologin hos de

engelska trade-unions, som det ena ägget liknar det andra. Varken de tyska eller engelska organisationerna hade en tanke på fackföreningarnas framtida roll utan förknippade t. o. m. fackföreningarnas blotta existens med framgången av de nationella vapnen.

I motsats till de engelska och tyska fackföreningarna har däremot Frankrikes fackföreningar ställt upp för sig frågan om den roll, som borde tillfalla dem dagen efter en social revolution. Frankrikes revolutionära syndikalister föreställer sig saken så, att fackföreningarna är den enda organisationsform, som kan genomföra revolutionen och förverkliga dess uppgifter. Den revolutionära syndikalismens grundprinciper består däri, att fackföreningarna såväl i centrum som överallt i periferien omhändertager produktionens ledning, varvid det över huvud taget icke kan tänkas några andra organ än de produktions-förvaltande; ty den sociala revolutionen är direkt förknippad med statens förstöring och med införandet av en styrelselös form av det mänskliga samhället. Men i alla händelser utplånade kriget olikheten mellan de franska syndikalisterna och deras tyska och engelska antagonister. De franska syndikalisterna, dessa förbittrade motståndare till vilken statsordning det vara månne, förvandlas till den borgerliga statens trogna tjänare och till den nationella enighetens trubadurer.

Naturligtvis var det under denna period för dem icke längre fråga om fackföreningarnas framtida roll; deras existens var alltför intimt förknippad med det borgerliga samhällets, och ur denna fråga om "vara eller icke vara" drog de konkreta slutsatser beträffande framtiden.

I Ryssland har allra först frågan om fackföreningarnas roll under övergångsperioden blivit uppställd. De unga fackföreningar, som uppstod år 1905, som undertrycktes under reaktionens tid, och som åter-uppblomstrade år 1917, stod åtta månader efter revolutionens början inför borgarklassens krossande och inför nödvändigheten att lägga hand på fabrikerna och de industriella företagen. Oktoberrevolutionen var framför allt och i huvudsak en ekonomisk omvälvning. Formen för den sovjetala makten framkallade den internationella och den ryska kontrarevolutionens glödande hat, och denna form i och för sig var intimt förbunden icke blott med den politiska utan även med den ekonomiska tillintetgörelsen av de gamla, härskande klasserna. Med väpnad hand fördrev det ryska proletariatet bourgeoisin ur dess ställningar. Koalitionsregeringens störtande ledes av borgarväldets störtande inom fabrikerna, av ägarnas fördrivande, av de industriella värkens omhändertagande och deras förvandling till kollektiv egendom. Den ekonomiska kamp, som tagit sin början redan under februarirevolutionens första dagar, ledde till oktoberrevolutionen, ty, såsom Rysslands Kommunistiska Partis program säger, politiken är koncentrerad ekonomi.

Allt sedan oktoberrevolutionens första dagar stod fackföreningarna inför frågan, vad de hade att uträtta, och hurudant deras förhållande för framtiden skulle bliva. Fackföreningarna stod ansikte mot ansikte med en storartad arbetarnas massrörelse och inför en explosion av revolutionär energi, vars dån återljöd över hela Rysslands ofantliga område. Arbetarna i fabrikerna och de industriella värken gjorde omedelbart upp räkningen med ägarna. "All makt åt råden, all makt åt arbetarklassen", denna paroll uppfattades – och uppfattades alldeles riktigt – såsom erövring av det borgerliga samhällets skansar: fabrikerna och de industriella värken. Men sedan bourgeoisin fördrivits, reste sig inför fackföreningarna trenne konkreta frågor:

- 1) de ömsesidiga förhållandena mellan driftsråd och fackföreningar;
- 2) de ömsesidiga förhållandena mellan fackföreningar och sovjeter, samt
- 3) fackföreningarnas plats i sovjetstatens allmänna system.

Vad beträffar driftsråden, så var det redan från början klart, att de revolutionära fackföreningarna måste uppbyggas på driftsrådets basis. Vad var det i själva verket, som driftsråden föreställde? De var kamporgan, som gemensamt skapats av arbetarna i det eller det industriella företaget för att under en första period övervinna kapitalisternas angrepp och

avsedda att under en senare period fördriva kapitalisterna och upprätta proletariats diktatur. Om det givits tvänne organisationer inom de industriella företagen, så skulle följden ha blivit rivalitet och ömsesidiga slitningar, parallellism och slöseri med krafter. Detta skulle haft sitt historiska berättigande, om vi den gången *stätt inför* den sociala revolutionen; då skulle driftsråden ha lagt tyngdpunkten av sitt arbete på kontrollen av produktionen och fackföreningarna på organisationen av arbetet. Men oktoberrevolutionen ställde driftsråd och fackföreningar inför samma och lika uppgifter.

Utvecklingens logik skulle hava lett till en konflikt mellan dessa bägge organisationer, och för fackföreningarna uppställde sig redan före deras första kongress frågan om en ombyggnad av den ryska fackföreningsrörelsen, en övergång från systemet av delegerade och delegatkonferenser till systemet av driftskonferenser, en övergång till ett uppbyggande av hela den fackliga apparaten på driftsråden såsom bas. Således är driftsråden fackföreningarnas grundläggande celler.

Summan av alla driftsråd utgör ett suveränt organ, som väljer den fackliga ledningen. Parallellism och rivalitet hade försvunnit, och frågan avgjordes utan nämnvärda slitningar genom beslut av I tillryska fackföreningskongressen, som hölls i början av januari 1918.

Betydligt svårare och mer komplicerad är frågan om de ömsesidiga förhållandena mellan fackföreningar och sovjeter. Vad är arbetarsovjeter? De är organ för proletariats diktatur, de är organ, som på tvångets väg och i en utsträckning, som omfattar hela staten, förväklar arbetarklassens elementära krav. Sovjeten, vars valenhet fabriken och det industriella företaget är, utgör den nya form för statsbildning, som är bäst anpassad för övergångstiden från kapitalism till kommunism.

Men varthän leder sovjeternas logiska utveckling? Den leder därhän, att, i samma mån som arbetarklassens makt befästes, i samma mån som den sociala revolutionen själv utbreder sig, omformas sovjeterna till organ för statsmakten, deras statliga funktioner försvinner så småningom, under det att deras ekonomiska funktioner växer och absorberar sovjetapparaten alla övriga administrativtekniska funktioner. Om sovjeterna alltså utgör den allmänt erkända formen för den proletära diktaturen, vilken roll spelar då fackföreningarna i sovjeternas arbete? Efter den sociala revolutionen står ju fackföreningarna icke längre som motståndare gentemot kapitalet.

Fackföreningarna omformas från att ha varit organ för kapitalets bekämpande till organ för den ekonomiska nydaningen; men det ekonomiska nydaningsarbetet självt och summan av de funktioner, som åligger fackföreningarna, är intimt förknippade med sovjeternas ekonomiska funktioner.

I en stat, där makten ligger i arbetarklassens händer, måste å ena sidan varje arbetarorganisation övertaga statliga funktioner, under det att å andra sidan statsorganen icke kan underlåta att övertaga funktioner, som åligger fackföreningarna.

Sålunda leder, redan i och för sig, den utvecklingsprocess, som alla former av arbetarrörelse efter den sociala revolutionen har att genomgå, till ett intimt sammanflätande av de förhandenvarande arbetarorganisationerna; denna utvecklingsprocess leder till, att de ekonomiska organen och de av kommunistisk anda genomsyrate fackföreningarna blir alltmera beroende av varandra; och på en viss punkt av denna utveckling skapas ett enhetligt organ, som förväklar såväl ledningen av själva produktionen som också ledningen av arbetets organisation.

En sådan sammanväxningsprocess är mycket långvarig och bildar en hel historisk epok. Den hastighet, varmed fackföreningarnas sammanväxande med och inväxande i motsvarande ekonomiska organ försiggår, är å ena sidan beroende av den internationella revolutionens

utveckling och industrins betydelse i förhållande till landets allmänna ekonomiska liv; å andra sidan giver denna utvecklingslinje, som infaller efter den sociala revolutionen, en praktisk hänvisning på fackföreningarnas roll i arbetarstaten och utgör nyckeln till åstadkommandet av normala ömsesidiga förhållanden mellan fackföreningar och sovjeter.

Sovjeterna förvärkligar på statlig väg proletarietets allmänna klassintressen; fackföreningarna åter förvärkligar med sina egna metoder samma proletarietets allmänna klassintressen på den frivilliga arbetarsammanslutningens väg. Utan starka, av kommunistisk anda genomsyrade fackföreningar är den proletära diktaturen omöjlig, är t. o. m. sovjeternas blotta existens omöjlig.

Fackföreningarna organiserar arbetet inom produktionen och till produktionens fromma. Genom att gå till produktionen från den värdeskapande klassens ståndpunkt, från den klassens ståndpunkt, vilken produktionen rätteligen tillhör, bildar fackföreningarna sålunda själva fundamentet för den proletära diktaturen. Den proletära diktaturens utveckling och konsolidering i och för sig ställer fackföreningarna inför alltjämt vidgade uppgifter, och det så småningom försiggående försvinnandet av sovjeternas statliga funktioner leder till koncentring av alla ekonomiska och produktionella funktioner i fackföreningarnas hand.

Sålunda framträder redan under övergångsperioden fackföreningarna såsom de grundelement, på vilka produktionsledningens apparat såväl som registrerings- och fördelningsapparaten skall byggas upp i ett fullt utvecklat kommunistiskt samhälle.

Härav följer, att den intimaste arbetsgemenskap mellan fackföreningar och sovjeter, en ständig gemensam värksamhet, ett gemensamt dryftande och värkställande av behövliga åtgärder, fackföreningarnas övertagande av officiella funktioner, o. s. v., är en ofrånkomlig förutsättning för revolutionens segerrika utveckling, ett oundgängligt villkor för den proletära diktaturen. Härigenom klagöres fullständigt frågan om, vilken plats fackföreningarna intager i det allmänna sovjetala statssystemet. Fackföreningarna är inga statsorgan; de är fria föreningar av producenter, men då fackföreningarna är organ för samma producenter, som väljer sovjeterna, så förenar de samma arbetarklass för specialuppgifter, som icke löses av sovjeterna.

Fackföreningarna kompletterar sovjeterna och giver själva sovjetsystemet mera stadga; ty arbetarna är förenade i detta sovjetsystem icke blott i sin egenskap av medborgare, som förvärkligar sin diktatur över den andra klassen, utan även i sin egenskap av producenter; fackföreningen skapar av dem en social enhet, som frambringar vissa produktionella, samhällsnödvändiga värden.

Av denna grund bildar fackföreningarna såväl ett stöd för sovjeterna som också ett komplement till de samma. Denna säregna, specifika form för arbetarsammanslutning har till sin särskilda uppgift organiserandet av fackföreningar och sovjeter.

Sovjeterna bygges av arbetarklassen enligt det horisontala systemet, områdesvis: från fabriker till distrikten, från distrikten till guvernementen, från guvernementen till hela Ryssland. Varje sovjet är en församling av arbetare från alla produktionsgrenar. Fackföreningarna sammansluter arbetarna ej blott horisontalt (distrikts- och guvernementsråd, tillhörande Fackföreningarnas Allryska Centralråd), utan också vertikalt, d. v. s. enligt produktionsgrenar (metallarbetare, o. s. y.). Denna vertikala sammanslutning har skapats med hänsyn till själva produktionens behov.

Statens samtliga arbete kan också ledas av distriktens och guvernementens sovjeter, men produktionen kan icke ledas enbart av horisontala sammanslutningar; här är dessutom vertikala föreningar enligt produktionsgrenar erforderliga.

Folkhushållningens struktur i och för sig samt dess organisatoriska behov leder till de egenartade organisationsformer, som är utmärkande för fackföreningarna. Om fackföreningarna före revolutionen organiserade sig enligt produktionsgrenar för att bekämpa det enligt produktionsgrenar organiserade kapitalet; om varje fackförening i mån av arbetarnas stigande klassmedvetande började omfatta allt talrikare arbetskategorier för att ställa upp dem mot det förenade kapitalet, vilket vid denna tidpunkt var huvudorsaken till produktionsförbundens tillkomst, – så har däremot efter den proletära revolutionen skapandet av produktionsförbund och deras konsolidering framkallats av landets ekonomiska behov, vilka det är omöjligt att rätt tillgodose utan fackföreningarnas hjälp. Men här uppstod en fråga, på vilken svaret måste givas redan vid revolutionens första begynnelse. Om landets ekonomi icke kan organiseras utan fackföreningar, vore det då ej bäst, att varje fackförbund övertog organisationen av sin produktionsgrens hela produktion, med andra ord, att ledningen av en produktionsgren överlämnades åt motsvarande fackförbund?

Härigenom vore huvudproblemet löst, vad beträffar produktionsledningens former och metoder. Några föreställer sig just på detta sätt fackföreningarnas roll under den proletära diktaturens epok; de anser fackföreningarnas uppgift vara att tillsammans med det politiska partiet först krossa kapitalismen och sedan, så snart den proletära diktaturen upprättats, övertaga ledningen av produktionen.

I denna absoluta form är principen oantaglig; framför allt därför, att produktionens organisering efter fackföreningar skulle leda till en klyvning av produktionen: visserligen, för produktionens samordnande och reglering finnes ju mellanfackliga sammanslutningar, t. ex. fackföreningsråden, men icke desto mindre skulle ett sådant överlämnande av produktionsledningen åt de enskilda fackförbunden åstadkomma vertikala snitt genom produktionen, uppamma facklig egoism och leda till konkurrens de olika produktionsgrenarna lins emellan.

Under den första pånyttfödelseperioden är det nödvändigt, att produktionens reglering utgår från arbetarklassen i sin helhet, och att sovjeterna avslipar de kantigheter, som oundvikligen uppstår mellan de enskilda arbetskategorierna, om de sistnämnda skall kunna övertaga hela förvaltningen av sina motsvarande produktionsgrenar.

Hur skall detta bli möjligt? Jo. därigenom att förvaltningsorgan under övergångsperioden skapas för de enskilda industrigrenarna, i vilka förvaltningsorgan både sovjeterna och fackföreningar samtidigt är representerade; ett band mellan fackföreningar och sovjeterna måste knytas på grundval av gemensamt, ständigt och dagligt samarbete mellan sovjeterna och fackföreningar.

De ekonomiska organen och fackföreningarna tillsammans organiserar produktion; men vid lösandet av de produktionsproblemen får de icke utgå från snävt korporativa eller rent yrkesmässiga synpunkter utan från den allmänna klassynpunkten, och med "produktion" måste de icke blott förstå själva förvaltningstekniken utan också arbetsorganisationen. Ju mer revolutionen skrider framåt, ju mer den griper in över nya länder, och ju mer utsugarklassen och de med densamma förbundna mellanlagren försvinner, desto fastare kommer bandet mellan fackföreningarna och de ekonomiska organen att tillknytas; och vid ett visst utvecklingsstadium, som sammanfaller med sovjeternas försvinnande i sin egenskap av statens organ, kommer de ekonomiska organen och fackföreningarna att fullständigt sammansmälta med varandra. Fackföreningarna övertager då – såsom det heter i programmet för Rysslands Kommunistiska Parti – uppgiften att i sina händer koncentrera landets hela ekonomiska liv såsom en sluten enhet. Detta är en process, som tar lång tid i anspråk, och just därför kan det ej ifrågakomma att åt fackföreningarna ögonblickligen överlämna motsvarande industrigrenars hela förvaltning. Ett lands ekonomiska liv, i all synnerhet en socialistisk folkhushållning, kan blott vara ett centraliserat ekonomiskt liv.

Den allmänna ekonomiska planen, sammanpassandet och sammanfogandet av dess olika delar, den noggranna beräkningen av alla produktiva krafter, däribland också arbetskraften, den vetenskapliga uträkningen av behovet, allt detta förutsätter en genomgående vetenskapligt, såväl nationellt som internationellt organiserad apparat; allt detta är oförenligt med produktionsledningens överlämnande i de enskilda fackföreningarnas händer. Vidare måste man beakta, att folkhushållningen icke är inskränkt till industrin; till densamma hör också jordbruket, som i ett lands hela ekonomiska liv spelar en mäktig roll, särskilt i agrarländer som Ryssland, Italien, m. fl. Över-: lämnandet av varje industrigrens ledning i händerna på motsvarande fackförbund förutsätter de enskilda produktionsförbundens ombildande till sektioner av en facklig sammanslutning, omfattande hela landet, men detta kan endast uppnås såsom resultat av en långvarig process – en massornas organisering ä ena sidan och organiserandet av en administrativteknisk och ekonomisk apparat å den andra.

Såsom svar på frågan, vilken roll fackföreningarna har att spela under den proletära diktaturens epok, kan vi alltså, icke blott på grundval av teoretiska betraktelser, utan också på grundval av redan vunna ryska erfarenheter säga: 1) fackföreningarna är det fundament, på vilket proletariatets diktatur vilar, ty de organiserar arbetet under den fortlöpande produktionen själv i dess samband med arbetet; 2) fackföreningarna är ett nödvändigt komplement till sovjeterna, vilka genom fackföreningarna och tillsammans med dem förväklar proletariatets allmänna klassuppgifter; 3) fackföreningarna är den sociala revolutionens mest betydelsefulla redskap; tillsammans med det kommunistiska partiet och under dess ledning avhänder de utsugarna deras privategendom och bemäktigar sig produktionsmedlen; 4) vid själva tidpunkten för social revolution är fackföreningarna och deras lokala organ, driftsråden, de enda organisationer, vilka det åligger att betrygga en oavbruten produktionsprocess och underordna korporativa och skråmässiga tendenser under proletariatets allmänna klassuppgifter; 5) fackföreningarna, som delvis består av stora partilösa massor, uppfostrar arbetarklassen såsom ett helt i den socialistiska nydaningens praktik och bildar härigenom en skola för kommunism.

Ur ovanstående schematiska framställning av fackföreningarnas roll under den proletära diktaturens epok kan och måste följande enkla men djupt praktiska slutsats dragas: fackföreningarnas erövrande är en förutsättning för den sociala revolutionen och för upprättandet av proletariatets diktatur.

A. LOSOVSKIJ.

Innehållförteckning till tidskriften [Den Kommunistiska Internationalen](#)